

Var din egen advokat och våga ifrågasätta din läkare. Det är några av råden som den internationella forskareliten inom genusmedicin ger kvinnliga hjärtpatienter.

TEXT: **Anna-Karin Andersson**

FOTO: **Ulf Sirbom**

”Var din egen advokat”

MARIANNE LEGATO är professor i hjärt-kärlsjukdomar och en av världens mest kända forskare inom genusmedicin. Hon lyfte tidigt fram hur män och kvinnor skiljer sig åt biologiskt och därför reagerar olika vid flera vanliga sjukdomar, som till exempel vid hjärtproblem. Hon sticker gärna ut hakan och kritiserar vården för att, oavsett kön, ge samma behandling trots att den medicinska forskningen egentligen bara vet hur den fungerar för en mans kropp. För det är i princip bara män som ingått i de traditionella vetenskapliga studierna.

Tack vare sin populärvetenskapliga litteratur och många framträdanden i media har hon också nått ut till den breda publiken. Genom att exempelvis vara gäst hos Oprah Winfrey har hon lyckats få amerikanska folket att få upp ögonen för hur kvinnor kan missgynnas inom vården. Och att synas utanför den akademiska världen är något hon värdesätter högt.

– Utan att få allmänhetens stöd blir det ingen genusforskning, konstaterar Marianne Legato. Vad vanliga människor tycker är angeläget påverkar vad det satsas på inom vetenskapen.

I SAMBAND MED ATT CENTRUM för genusmedicin på Karolinska Institutet i Stockholm firade sitt 10-årsjubileum

” Kvinnor kan bli ordinerade lugnande medicin trots att de i själva verket har en hjärtinfarkt.

besökte Marianne Legato Sverige och när Status träffar henne och frågar om det är något som kvinnliga hjärtpatienter kan göra för att se till att få rätt behandling svarar hon snabbt.

– Ja, påtryckningar inom det här området börjar vid läkarbesöket. Patienter kan hjälpa till att föra upp frågan till den dagliga verksamheten genom att höra efter om det finns någon forskning om hur föreslagna läkemedel påverkar just kvinnor, säger hon.

Med tiden har den genusmedicin-

Påtryckningar inom det här området börjar vid läkarbesöket, säger Marianne Legato.

ska vetenskapen långsamt, och i liten grad, fått fäste i vården men fortfarande finns stora orättvisor. Det gjorde professor Noel Bairey Merz tydligt när hon föreläste om kvinnor och hjärtinfarkter vid samma högtidsdag på Karolinska Institutet.

– De senaste årens framstående forskning har bidragit till att dödligheten vid hjärtinfarkt minskar för män. Men inte för kvinnor, säger hon nedslående.

HON MENAR ATT VI LIGGER 50 år efter i kunskap när det handlar om hur vi ställer diagnos och ger bästa behandling till kvinnor med hjärtsjukdom jämfört med den forskning som gjorts för män. Hennes studier visar hur män och kvinnor reagerar olika vid hjärtproblem och poängterar att de riktlinjer som finns på sjukhus bara är anpassade efter mannens fysiologi. Kvinnor som söker vård för bröstsmärtor kan till exempel ha så kallad småkärlssjukdom, det vill säga att de små blodkärlen kring och i hjärtat inte fungerar som de ska, men att det sällan upptäcks av läkare.

– Kvinnor kan bli ordinerade lugnande medicin eller sömnmedel trots att de i själva verket har en hjärtinfarkt, säger Noel Bairey Merz.

Noel Bairey Merz har på det sjukhus där hon är verksam i Los Angeles tagit

Professor Noel Bairey Merz menar att vi ligger 50 år efter i kunskap när det handlar om hur vi ställer diagnos och ger bästa behandling till kvinnor med hjärtsjukdom jämfört med den forskning som gjorts för män.

fram nya riktlinjer som är anpassade även efter kvinnor och sett att det bidragit till att dödligheten minskat även för kvinnor som drabbas av hjärtinfarkt. Och precis som Marianne Legato vill hon råda kvinnor att vara på sin vakt när de är i kontakt med vården.

– Var din egen advokat. Begär att få en second opinion av en annan läkare om du tror att din läkare ställer diagnos utifrån direktiv som inte tar hänsyn till skillnader mellan män och kvinnor, säger hon.

– Ja om ditt tillstånd är allvarligt är

det bra om du har med dig någon anhörig eller nära vän till läkarbesöket. Det är lättare att stå på sig om du har stöd, säger Karin Schenck-Gustafsson, hjärtprofessor och chef för Centrum för genusmedicin på Karolinska Institutet. ■

NOEL BAIREY MERZ - “EVAS REVVEN”

Yrke: Chef över Women’s Heart Center vid Cedars-Sinai Medical Center i Los Angeles. Där är hon också läkare, forskare och professor inom kardiologi.

Personliga mål: Att genom forskning minska glappet mellan vad vi vet om mäns hjärtsjukdomar i förhållande till kvinnors. För det är stor skillnad och varje dag får kvinnor betala priset.

Bairey Merz tips till kvinnor: Var din egen advokat. Be att få en så kallad se-

cond opinion av en annan läkare om du känner dig tveksam till om din behandling är den bästa för dig som kvinna. Det har du rätt till.

Läs mer: I ”Evas revben” sammanfattar Marianne Legato revolutionerande forskningsrön om den kvinnliga anatomin. Hon beskriver kvinnokroppens alla delar och funktioner genom livets olika stadier och eftersom den vänder sig till en bred publik, och inte specifikt till läkare, har den blivit en riktig bestseller.

Vill du läsa specifikt om kvinnors hjärt-kärlsjukdomar är ”Det brustna kvinnohjärtat” en givande populärvetenskaplig bok som passar alla intresserade.

Den är skriven av hjärtprofessor Karin Schenck-Gustafsson som bildade och fortfarande leder Centrum för Genusmedicin på Karolinska Institutet. Schenck-Gustafsson har också skrivit läroboken ”Kvinnohjärtat”, ett tips för den som vill förkovra sig i ämnet riktigt ordentligt.

